

ข้อบกพร่องทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ของนักศึกษาจีนที่ศึกษาภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง: กรณีการศึกษากลวิธีการบอกเลิกสัญญาของผู้พูดและผู้ฟังที่มีสถานภาพแตกต่างกัน Pragmatic Deficiencies in the Speech Act of Cancellation by Chinese L2 Learners of Thai: A Study of Strategies Across Different Social Status Dyads

วิลาวัณย์ วิษณุเวคิน¹

Wilawun Wisanuvekin¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการบอกเลิกสัญญาและจำแนกประเภทข้อบกพร่องทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ของนักศึกษาชาวจีนที่เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์การใช้ภาษาในบริบทที่มีสถานภาพทางสังคมของกลุ่มสนทนาแตกต่างกัน 3 ระดับ ได้แก่ ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่า สูงกว่า และเท่ากับผู้ฟัง กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาชาวจีนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามการเติมเต็มบทสนทนา (Discourse Completion Test-DCT) จำนวน 15 สถานการณ์

ผลการวิจัยพบข้อบกพร่องทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ 3 ประการหลัก ได้แก่ 1) ข้อบกพร่องด้านกฎเกณฑ์การใช้ภาษา ซึ่งประกอบด้วย การสะกดคำผิด การใช้วรรณยุกต์ผิด และการเลือกใช้คำสรรพนาม คำกริยา หรือคำลงท้ายที่ไม่เหมาะสมกับสถานภาพทางสังคม 2) ข้อบกพร่องด้านการสื่อเจตนา ซึ่งเกิดจากการถ่ายทอดเจตนาทางวัจนปฏิบัติศาสตร์เชิงลบจากภาษาแม่ ทำให้ถ้อยคำมีความตรงไปตรงมาเกินไป ขาดความนุ่มนวล หรือมีลักษณะคล้ายคำสั่งเมื่อสนทนากับผู้ที่มีอาวุโสกว่า และ 3) ข้อบกพร่องด้านความเจตนาของสถานการณ์ผิดพลาด นอกจากนี้ ยังพบว่าแม้ผู้เรียนจะนิยมใช้กลวิธีการให้เหตุผลเป็นกลวิธีหลัก แต่เหตุผลมักสั้นและกระชับเกินไป ขาดกลวิธีเสริมเพื่อรักษาน้ำใจและรักษาสัมพันธภาพตามบรรทัดฐานวัฒนธรรมไทย งานวิจัยนี้จึงเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นทั้งรูปแบบภาษาที่ถูกต้อง (Focus on Form) ควบคู่ไปกับการสร้างความตระหนักรู้ด้านบริบททางสังคมและวัฒนธรรมไทย

คำสำคัญ: วัจนปฏิบัติศาสตร์ ข้อบกพร่องทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ กลวิธีการบอกเลิกสัญญา ผู้เรียนชาวจีน
สถานภาพทางสังคม

¹อาจารย์ สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์, Lectuere, Thai Department, Faculty of Humanities and Social Science, Uttaradit Rajabhat University

*ผู้ติดต่อ, อีเมล: vilawun.wis@uru.ac.th

วันที่รับบทความ (Received) 14 พฤศจิกายน 2568 วันที่แก้ไขบทความ (Revised) 29 ธันวาคม 2568 วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 30 ธันวาคม 2568

ABSTRACT

This research aimed to investigate the speech act of cancellation and classify pragmatic deficiencies among Chinese undergraduate students learning Thai as a second language. The study focused on communication strategies used across three different social status dyads: where the speaker has lower, higher, and equal status relative to the listener. The subjects consisted of 60 Chinese students at Uttaradit Rajabhat University. Data were collected using a Discourse Completion Test (DCT) comprising 15 simulated scenarios.

The findings revealed three main categories of pragmatic deficiencies: 1) Linguistic rule violations, including errors in spelling, tones, and the inappropriate selection of pronouns, verbs, and final particles relative to social status; 2) Communicative intent deficiencies, characterized by negative pragmatic transfer from the mother tongue, resulting in overly direct speech, lack of softness, or the use of imperative structures inappropriate for higher-status listeners; and 3) Interpretation deficiencies regarding the situational intent. Furthermore, while "giving reasons" was the primary strategy employed by the learners, their responses were often too brief and lacked supporting strategies to mitigate face-threatening acts according to Thai cultural norms. The study suggests pedagogical approaches that integrate explicit instruction on linguistic forms (Focus on Form) with Thai socio-cultural awareness to enhance pragmatic competence.

Keywords: Pragmatics, Pragmatic Failure, Cancellation Strategies, Chinese Learners, Social Status

ภูมิหลัง

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีนที่แน่นแฟ้นขึ้น ส่งผลให้จำนวนนักศึกษาชาวจีนที่เดินทางเข้ามาศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2566) การมีความสามารถในการใช้ภาษาไทยจึงเป็นทักษะสำคัญที่เอื้อต่อการปรับตัวเข้ากับสังคมและการศึกษาของผู้เรียนกลุ่มนี้ (สมศรี จิตเป็นสุข, 2564)

อย่างไรก็ตาม การเรียนภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองมีความท้าทายหลายประการ งานวิจัยจำนวนมากชี้ให้เห็นว่าแม้ผู้เรียนจะมีองค์ความรู้ด้านคำศัพท์และโครงสร้างไวยากรณ์แต่ยังคงประสบปัญหาในการนำภาษาไปใช้สื่อสารจริงในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน (Yule, 1996) ปัญหานี้สอดคล้องกับแนวคิดด้านความสามารถทางการสื่อสาร (Communicative Competence) ซึ่งเน้นย้ำว่าผู้ใช้ภาษาต้องมีความสามารถทางวัฒนธรรม (Pragmatic Competence) หรือความสามารถในการเลือกใช้ภาษาให้เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคลควบคู่ไปด้วย (Canale & Swain, 1980)

หนึ่งในสถานการณ์ที่ท้าทายความสามารถทางวัฒนธรรมทางปฏิบัติคืออย่างยิ่ง คือการแสดงเจตนาปฏิเสธหรือการบอกเลิกสัญญา ซึ่งเป็นวัฒนธรรมคุกคามใบหน้า (Face-Threatening Act) ที่อาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟังได้ (Brown & Levinson, 1987) งานวิจัยด้านวัฒนธรรมการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมของ Beebe, Takahashi, & Uliss-Weltz (1990) พบว่า ผู้เรียนภาษาที่สองมักถ่วงอ้อมกลวิธีการปฏิเสธจากภาษาแม่ของตนมาใช้ ซึ่งอาจทำให้การสื่อสารไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานของเจ้าของภาษาและนำไปสู่ความเข้าใจผิดได้

สำหรับบริบทของผู้เรียนชาวจีนที่เรียนภาษาไทย งานวิจัยที่ผ่านมามักมุ่งเน้นศึกษาข้อผิดพลาดทางไวยากรณ์และการออกเสียงเป็นส่วนใหญ่ (จาง เว่ย, 2565) แต่ยังขาดการศึกษาเชิงลึกที่มุ่งวิเคราะห์ “กลวิธีการบอกเลิกสัญญา” อย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการศึกษาประเด็นดังกล่าวเพื่อเติมเต็มช่องว่างองค์ความรู้ และนำผลที่ได้ไปพัฒนาแนวทางการสอนภาษาไทยที่เน้นทักษะการสื่อสารเชิงสังคมและวัฒนธรรมให้แก่ผู้เรียนชาวจีนต่อไป

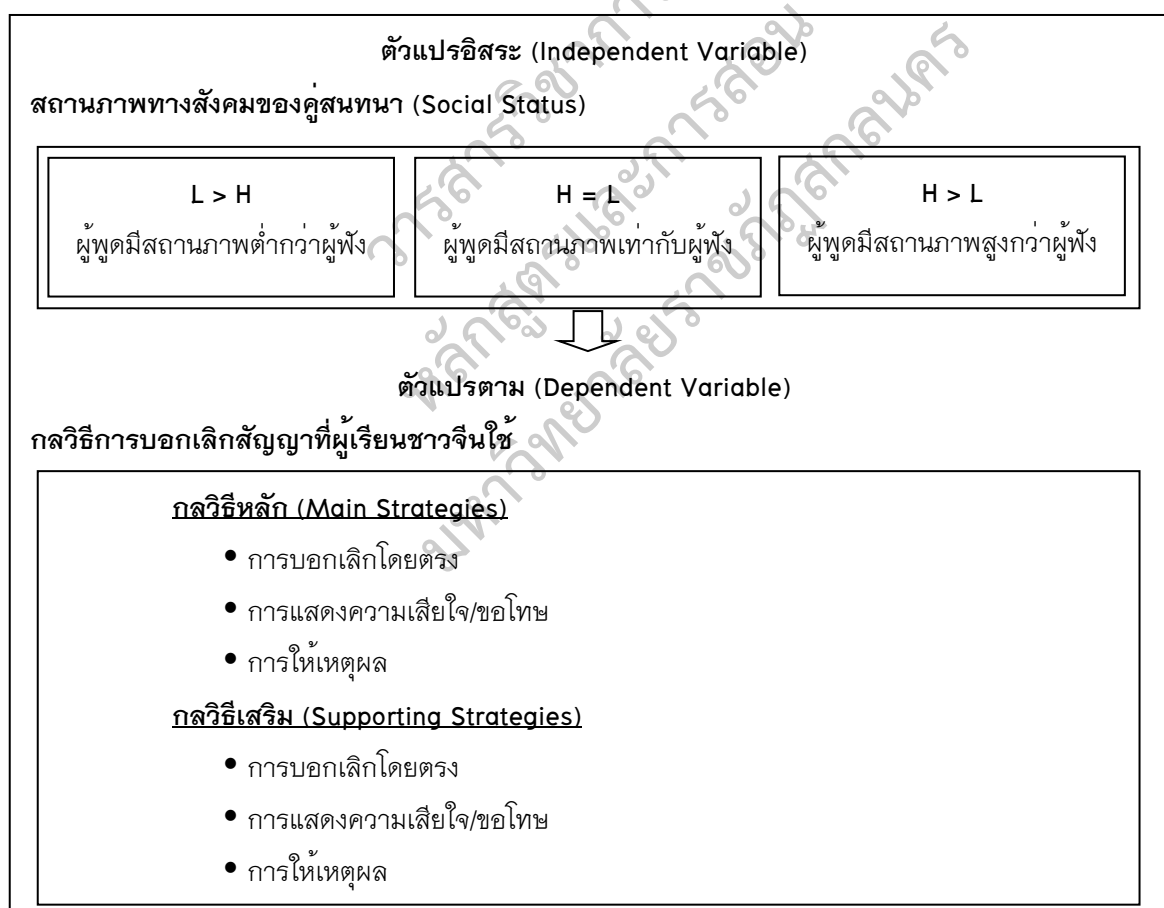
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและจำแนกประเภทข้อผิดพลาดทางภาษาที่พบในการสื่อสารเพื่อบอกเลิกสัญญาของผู้เรียนชาวจีน
2. เพื่อวิเคราะห์สาเหตุของข้อผิดพลาดด้านการสะกดคำ การใช้วรรณยุกต์ และการตีความเจตนาในการสื่อสารของผู้เรียนชาวจีน
3. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย เพื่อลดข้อผิดพลาดดังกล่าว

กรอบแนวคิดของการวิจัย

งานวิจัยนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีวัจนปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatics) โดยเฉพาะแนวคิดเรื่องวัจนกรรม (Speech Act Theory) และทฤษฎีความสุภาพ (Politeness Theory) โดยมีกรอบแนวคิดดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ สถานภาพทางสังคมของผู้สนทนา แบ่งเป็น 3 ระดับ 1) ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟัง ($L > H$) นักศึกษา-อาจารย์ 2) ผู้พูดมีสถานภาพเท่ากับผู้ฟัง ($H = L$) เพื่อน-เพื่อน และ 3) ผู้พูดมีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟัง ($H > L$) พี่-น้อง
2. ตัวแปรตาม กลวิธีการบอกเลิกสัญญาที่ผู้เรียนชาวจีนใช้ แบ่งเป็น 1) กลวิธีหลัก (Main Strategies) กลวิธีที่แสดงเจตนาหลักในการบอกเลิก เช่น การบอกเลิกโดยตรง การแสดงความเสียใจ/ขอโทษ การให้เหตุผล และ 2) กลวิธีเสริม (Supporting Strategies) กลวิธีที่ใช้ประกอบเพื่อบรรเทาความอึดอัดใจ และรักษาสัมพันธภาพ เช่น การทักทาย การเกริ่นนำ การเสนอทางออก

ภาพประกอบ กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง

นักศึกษาชาวจีนที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ที่มีประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาไทยมาแล้วไม่ต่ำกว่า 1 ปี จำนวน 60 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามการเติมเต็มบทสนทนา (Discourse Completion Test–DCT) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย 15 สถานการณ์จำลองครอบคลุมการสนทนากับบุคคลที่มีสถานภาพแตกต่างกัน 3 ระดับ (ระดับละ 5 สถานการณ์) ซึ่งการศึกษาวัจจนกรรมโดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามจึงทำให้ได้ข้อมูลทางภาษาที่ชัดเจนวิธีการหนึ่ง (Kasper & Blum–Kulla, 1993)

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามมี ดังนี้

3.1 กำหนดสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้เก็บข้อมูล

ผู้วิจัยกำหนดสถานภาพตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งเป็นการบอกเลิกสัญญาของผู้พูดที่มีสถานภาพแตกต่างจากผู้ฟัง 3 ระดับ ในการกำหนดสถานภาพผู้วิจัยคำนึงถึงความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นในชีวิตประจำวันกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักศึกษาชาวจีนและชาวไทย ได้แก่

ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟัง

ผู้วิจัยเลือกคู่ความสัมพันธ์ นักศึกษา-อาจารย์ ในสถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟัง เนื่องจากมีความแตกต่างทางด้านสถานภาพอย่างชัดเจน และในสังคมไทยครูอาจารย์เป็นผู้ที่นักศึกษาจะต้องให้ความเคารพนับถือและแสดงความกตัญญูตอบแทน อีกทั้งในชีวิตประจำวันของนักศึกษามีปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์ในมหาวิทยาลัยอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการศึกษาหรือการทำกิจกรรม ดังนั้น โอกาสที่นักศึกษาจะสัญญาในเรื่องต่าง ๆ ก็สามารถเกิดขึ้นได้มากตามไปด้วย

ผู้พูดมีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟัง

ผู้วิจัยเลือกคู่ความสัมพันธ์ พี่-น้อง ในสถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟัง เนื่องจากเป็นความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่มีโอกาสเกิดการสนทนาระหว่างกันได้มากในแต่ละวันและนักศึกษามีประสบการณ์ตรง การสัญญาระหว่างพี่กับน้องจึงมีโอกาสดังกล่าวเกิดขึ้นได้หลาย ๆ กรณีในชีวิตประจำวัน

ผู้พูดมีสถานภาพเท่ากับผู้ฟัง

ผู้วิจัยเลือกคู่ความสัมพันธ์ เพื่อน-เพื่อน ในสถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถานภาพเท่ากับผู้ฟัง เนื่องจากเป็นสถานภาพที่เท่าเทียมกันทั้งในเรื่องอายุและการศึกษา อีกทั้งในแต่ละวันนักศึกษามีโอกาสที่จะสนทนากับเพื่อนในระหว่างที่เรียนในสถานศึกษาหรือแม้กระทั่งหลังเลิกเรียน ทำให้สามารถเกิดสถานการณ์ในการสื่อสารได้มากกว่าสถานภาพอื่น ๆ

3.2 รวบรวมสถานการณ์ที่สามารถทำให้เกิดการบอกเลิกสัญญา

ระหว่างคู่สนทนาที่มีสถานภาพที่แตกต่างกัน จำนวน สถานการณ์ โดยปรับจากสถานการณ์ที่มีผู้ทำวิจัยเอาไว้แล้วส่วนหนึ่ง (เพชรรัตน์ เอมอักษร, 2550, หน้า 5–17) และจากการสอบถามจากผู้พูดภาษาไทย จำนวน 10 คน ซึ่งมีสถานภาพตรงกับวัตถุประสงค์ในงานวิจัย คือ เป็นนักศึกษาพี่และเพื่อน เมื่อได้สถานการณ์การบอกเลิกสัญญาที่เกิดขึ้นจริงจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำสถานการณ์เหล่านั้นมาใช้ในแบบสอบถาม

3.3 กำหนดสถานการณ์ที่จะใช้ในแบบสอบถาม

เมื่อได้ข้อมูลจากการสำรวจขั้นต้นแล้วผู้วิจัยนำผลสำรวจดังกล่าวมาสร้างเป็นแบบสอบถามที่จะใช้เก็บข้อมูลการบอกเลิกสัญญาของกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดสถานการณ์ในแต่ละสถานภาพให้เหลือเพียง 5 สถานการณ์ รวมเป็น 15 สถานการณ์ ดังนี้

1) การบอกเลิกสัญญาของผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟัง (นักศึกษา-อาจารย์)

สถานการณ์ที่ 1 การบอกเลิกสัญญาที่จะไปช่วยยกเอกสารไปส่งที่รถอาจารย์

สถานการณ์ที่ 2 การบอกเลิกสัญญาที่จะช่วยพิมพ์เอกสารให้อาจารย์

สถานการณ์ที่ 3 การบอกเลิกสัญญาที่จะช่วยอาจารย์จัดป้ายนิทรรศการในงานวิชาการของมหาวิทยาลัย

สถานการณ์ที่ 4 การบอกเลิกสัญญาที่จะเป็นตัวแทนหลักสูตรในการประกวดการพูดสุนทรพจน์ระดับภูมิภาคกับอาจารย์

สถานการณ์ที่ 5 การบอกเลิกสัญญาที่จะช่วยอาจารย์สืบค้นข้อมูลทางวิชาการในห้องสมุด

2) การบอกเลิกสัญญาของผู้ผู้มีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟัง (พี่-น้อง)

สถานการณ์ที่ 1 การบอกเลิกสัญญาที่จะช่วยสอนการบ้านให้หน่อย

สถานการณ์ที่ 2 การบอกเลิกสัญญาที่จะพาน้องไปหมอม

สถานการณ์ที่ 3 การบอกเลิกสัญญาที่จะอยู่บ้านเป็นเพื่อนน้องในเวลาที่พักแม่ไปธุระนอกบ้าน

สถานการณ์ที่ 4 การบอกเลิกสัญญาที่จะสอนวิธีการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

สถานการณ์ที่ 5 การบอกเลิกสัญญาที่จะให้น้องยืมคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก

3) การบอกเลิกสัญญาของผู้ผู้มีสถานภาพเท่ากับผู้ฟัง (เพื่อน-เพื่อน)

สถานการณ์ที่ 1 การบอกเลิกสัญญาที่จะพาเพื่อนไปเลี้ยงข้าวเย็น

สถานการณ์ที่ 2 การบอกเลิกสัญญาที่จะไปซื้อของกับเพื่อน

สถานการณ์ที่ 3 การบอกเลิกสัญญาที่จะช่วยเพื่อนย้ายของไปยังหอพักใหม่

สถานการณ์ที่ 4 การบอกเลิกสัญญาที่จะช่วยติวหนังสือให้เพื่อนในวันสุดท้ายก่อนสอบ

สถานการณ์ที่ 5 การบอกเลิกสัญญาที่จะช่วยเพื่อนพิมพ์งานก่อนถึงวันกำหนดส่งงานวันสุดท้าย

4. การตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้แบบสอบถามแบบ Discourse Completion Test (DCT) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาศาสตร์ จำนวน 2 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องในข้อความและภาษา โดยใช้แบบประเมิน

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างและชี้แจงวิธีการทำ เพื่อให้ผู้เรียนเขียนบทสนทนาที่คิดว่าเป็นธรรมชาติที่สุดลงในช่องว่าง โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลทั้งสิ้น 2 สัปดาห์

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้มาจำแนกประเภทของกลวิธีหลักและกลวิธีเสริมตามกรอบการวิเคราะห์ของ Hurford & Heasley (1983, p. 15) ดังนี้

6.1 การเว้นวรรคระหว่างแบบสอบถามแทนความเจ็บระหว่างถ้อยคำ ตามนิยาม ซึ่งพิจารณาจากการปรากฏก่อนและหลังความเจ็บหรือพิจารณาจากการเว้นวรรคของผู้ตอบแบบสอบถาม

6.2 เนื้อหาที่สมบูรณ์ของถ้อยคำ ตัวอย่างเช่น

“ขอโทษจริง ๆ นะคะ หนูเป็นตัวแทนไปประกวดพูดสุนทรพจน์ไม่ได้แล้วค่ะอาจารย์ หนูไปโรงพยาบาลมาคุณหมอให้ดื่มน้ำ 1 ลิตรค่ะ เพราะกลัวเสียงอักเสบบ้างค่ะ ขอโทษนะคะ” สามารถแบ่งได้เป็น 5 ถ้อยคำ คือ

ขอโทษจริง ๆ นะคะ

หนูเป็นตัวแทนไปประกวดพูดสุนทรพจน์ไม่ได้แล้วค่ะอาจารย์

หนูไปโรงพยาบาลมาคุณหมอให้ดื่มน้ำ 1 ลิตรค่ะ

เพราะกลัวเสียงอักเสบบ้างค่ะ

ขอโทษนะคะ

เมื่อผู้วิจัยแบ่งคำตอบเป็นถ้อยคำแล้ว จึงนำถ้อยคำดังกล่าวมาวิเคราะห์ว่าเป็นกลวิธีใดในการบอกเลิกสัญญา โดยพิจารณาทั้งรูปภาษาและเนื้อหาความของถ้อยคำนั้น และอาศัยแนวคิดด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์เป็นเกณฑ์ จากนั้นจึงนำเสนอผลการวิเคราะห์แยกเป็นกลวิธีการบอกเลิกสัญญาของผู้พูดที่มีสถานภาพต่ำกว่า สูงกว่า และเท่ากับผู้ฟัง ตามลำดับและนับความถี่ของการปรากฏในแต่ละวิธี

จากนั้นนำมาวิเคราะห์เชิงปริมาณโดยการหาค่าความถี่และค่าร้อยละ เพื่อเปรียบเทียบการปรากฏของกลวิธีในแต่ละสถานภาพ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัย

ข้อบกพร่องทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ของนักศึกษาจีนที่พบประกอบด้วย

1. ข้อบกพร่องทางด้านกฎเกณฑ์การใช้ภาษา

ข้อบกพร่องทางด้านกฎเกณฑ์การใช้ภาษา หมายถึง ข้อบกพร่องที่เกิดจากการที่ผู้พูดที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาใช้ถ้อยคำไม่ถูกต้องตามกฎเกณฑ์ หรือหลักการใช้ภาษาไทยที่เจ้าของภาษาโดยทั่วไปยอมรับ เช่น การออกเสียงผิด การใช้คำผิด หรือเรียบเรียงประโยคผิดหลักวากยสัมพันธ์

จากผลการศึกษาข้อมูลข้อบกพร่องทางด้านกฎเกณฑ์การใช้ภาษาของนักศึกษาจีนที่ใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง ผู้วิจัยพบลักษณะข้อบกพร่องด้านกฎเกณฑ์การใช้ภาษาดังต่อไปนี้

1.1 ข้อบกพร่องในการเขียนสะกดคำ

จากข้อมูลคำตอบของนักศึกษาจีนที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองพบข้อบกพร่องในการเขียนสะกดคำ ได้แก่ การเขียนพยัญชนะต้นผิด การเขียนพยัญชนะท้ายผิด การเขียนสระผิด การเขียนวรรณยุกต์ผิด การเขียนตัวสะกดการันต์ผิด

1.1.1 การเขียนพยัญชนะต้นผิด

ข้อบกพร่องด้านการเขียนพยัญชนะต้นผิดปรากฏในข้อมูล 3 ประเภท ได้แก่ การเขียนพยัญชนะต้นเดี่ยวผิด การเขียนพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรนำผิด และการเขียนพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรควบผิด

1) การเขียนพยัญชนะต้นเดี่ยวผิด

การเขียนพยัญชนะต้นเดี่ยว พบว่านักศึกษาจีนมีความสับสนในพยัญชนะที่มีการออกเสียงเหมือนกันในภาษาไทย คือ เสียง “ถ” /th/ และเสียง “ท” /th/ ทำให้นักศึกษาเลือกใช้รูปพยัญชนะผิด ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

(1) “ดิฉันซ้อมการพูดที่ไม่พูดออกมา พูดแต่ในใจ ไม่มีเสียงออกมา ไปหาหมอช่วยให้ป่วยหายเจ็บเร็ว ๆ ท้าไกลถึงประกวดแล้วยังไม่หายดิฉันจะบอกอาจารย์ว่าไม่สบาย พูดสุนทรพจน์ได้แต่อาจพูดไม่ค่อยดี”

2) การเขียนพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรนำผิด

จากข้อมูลที่พบมักพบการเขียนพยัญชนะต้นในกลุ่มอักษร ห นำ ผิด โดยนักศึกษาจีนไม่ใส่รูปพยัญชนะ ห นำ ง หรือ ห นำ ม ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

(2) “...เพราะหนูเพิ่งนึกได้ว่าวันนี้นัดสอบกับอาจารย์วิชาอื่นคะ...”

(3) “ขอโทษอาจารย์ หนูไม่สามารถช่วยจัดป้ายนิทรรศการ เพราะว่ามีอาจารย์อีกวิชาหนึ่งนัดสอนชดเชยในวันและเวลาเดียวกัน หนูให้เพื่อนช่วยอาจารย์ได้ไหม”

3) การเขียนพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรควบผิด

จากข้อมูลพบว่านักศึกษาจีนมักเขียนคำที่มีอักษรควบผิด โดยเฉพาะคำควบกล้ำ ร ล นักศึกษาจีนจะออกเสียงเฉพาะพยัญชนะตัวแรก เช่น เปลี่ยน เป็น เปียน หรือออกเสียงคำควบกล้ำผิดจาก กลับ เป็น กลับ

ตัวอย่าง

(4) ขอโทษครับอาจารย์ ผมเพิ่งนึกขึ้นวันนั้นมีสอบขอเปลี่ยนคนอื่นมาช่วยทำ”

(5) พี่ไม่ว่างเดี๋ยวกลับบ้านพี่จึงสอนได้ น้องเรียนตัวเองก่อนนะครับ

การออกเสียงพยัญชนะต้นผิดของนักศึกษาจีนเกิดจากระบบเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยและภาษาจีนมีความแตกต่างกัน เสียงบางเสียงที่มีในภาษาไทยไม่มีในภาษาจีน เช่น เสียงพยัญชนะควบ ดังนั้นนักศึกษาจีนจึงออกเสียงได้ลำบาก ทำให้นักศึกษาจีนส่วนใหญ่ออกเสียงพยัญชนะควบที่เป็นเสียงแรกเท่านั้น

1.1.2 การเขียนพยัญชนะท้ายผิด

เสียงพยัญชนะท้ายในภาษาจีนมีเพียง 4 เสียง คือ แม่กก /k/ แม่กค /t/ แม่กป /p/ และแม่กม /m/ จึงทำให้เกิดปัญหาในการออกเสียงคำไทยที่มีพยัญชนะท้าย “ก ด บ ม” (เสาวนีย์ ดำรงโรจน์สกุล และสุภา พูนผล, 2561, หน้า 36) นักศึกษาจีนจะออกเสียงเป็นพยัญชนะอื่น

นอกจากนี้ยังเห็นได้ว่านักศึกษาจีนมักจะมีปัญหาในการออกเสียงพยัญชนะท้ายที่เป็นกลุ่มพยัญชนะนาสิก แม่กน /n/ แม่กม /m/ แม่กง/ŋ/ นักศึกษามักจะสับสนในการออกเสียงพยัญชนะกลุ่มนี้ทำให้เขียนคำภาษาไทยที่มีเสียงพยัญชนะท้ายในกลุ่มนี้ผิด หรือบางคำจะพบว่านักศึกษาไม่ได้ใส่เสียงพยัญชนะท้ายในคำมาด้วย ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

(6) ขอโทษ อาจารย์ เพราะว่าพวกเรามีสอนชดเชยในวันและเวลาเดียวกัน ระวังช่วยอาจารย์จัดป้ายนิทรรศการไม่ทัน ดันนั้น ขอให้อาจารย์หาคนอื่นช่วยอาจารย์”

(7) ไม่เป็นไรละตอนนั้นน้องเข้ามเรียนแล้วอายุไม่น้อยแล้ว อยู่คนเดียวได้ พี่ไปทำรายงานก่อน

1.1.3 การเขียนสระผิด

เสียงสระในภาษาไทยกับภาษาจีนบางเสียงมีลักษณะเหมือนหรือคล้ายคลึงกัน แต่แตกต่างกันที่การประสมคำกับสระเสียงสั้นเสียงยาว ในภาษาไทยคำที่ประสมสระเสียงสั้นหรือเสียงยาวมีความหมายต่างกัน แต่ในภาษาจีนการออกเสียงคำที่ประสมสระเสียงสั้นยาว ไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำ จึงส่งผลให้เกิดปัญหาการออกเสียงสระของนักศึกษาจีนทำให้นักศึกษาจีนเขียนภาษาไทยผิดตามไปด้วย

1) การเขียนสระเสียงสั้นเป็นเสียงยาว

จากตัวอย่างจะเห็นว่ามีการออกเสียงสระในคำผิด ในตัวอย่างที่ 8 เป็นการออกเสียงจากสระอะในคำว่า “สบาย” ซึ่งเป็นเสียงสั้นเป็น สระอา ซึ่งเป็นสระเสียงยาว ส่วนตัวอย่างที่ 9 ออกเสียงสระอุ ในคำว่า “พุ่มนี้” เป็นสระอู ซึ่งเป็นสระเสียงยาว

ตัวอย่าง

(8) ฉันรู้สึกเจ็บคอมาก ไม่สบาย แต่ฉันจะมาซ่อมไม่นาน

(9) ขอโทษครับเพื่อน วันนี้เราได้ไปกินข้าวไม่ได้แล้ว เพราะว่าวันนี้พ่อกับแม่ต้องไปงานเลี้ยงของทีมงาน เราจะไปพุ่มนี้ได้ไหมครับ

2) การเขียนสระผิดเพราะรูปสระใกล้เคียงกัน

จากข้อมูลตัวอย่างพบว่ามีมีการออกเสียงสระบางเสียงผิด เนื่องด้วยการเขียนรูปสระในภาษาไทยมีความใกล้เคียงกัน ดังเช่นตัวอย่างที่ 10 คำว่า “เลือก” นักศึกษาเขียนผิดเป็น “เล็ก” เนื่องมาจากรูปสระมีความใกล้เคียงกันและออกเสียงสระเหมือนกันจึงก่อให้เกิดความสับสนต่อผู้ใช้ภาษาได้

ตัวอย่าง

(10) “บอกอาจารย์ว่าหนูไม่สบาย ป่วยแล้ว น่าจะเป็นตัวแทนในครั้งนี้ไม่ได้แล้ว ด้อขอโทษอาจารย์ด้วย ขออภัยและสามารถเลิกคนอื่นที่มีความสามารถมาเป็นตัวแทน”

1.1.4 การเขียนวรรณยุกต์ผิด

ภาษาไทยมีเสียงวรรณยุกต์ 5 เสียง ภาษาจีนมีเสียงวรรณยุกต์ 4 เสียง และมีระดับเสียงวรรณยุกต์ต่างกัน แต่มีความคล้ายคลึงกัน ข้อบกพร่องที่พบในการออกเสียงมักจะพบคำที่มีเสียงวรรณยุกต์บนอักษรกลางและอักษรต่ำ เช่น ตัวอย่างที่ 11 คำที่มีเสียงวรรณยุกต์เอก เขียนเป็นรูป

วรรณยุกต์โท และตัวอย่างที่ 12 คำที่เป็นเสียงสามัญแต่ใส่รูปวรรณยุกต์โท เป็นต้น

ตัวอย่าง

(11) “อาจารย์ขอโทษค่ะ ฉันไม่ได้ทำตามสัญญา ฉันมีอาจารย์อีกหนึ่งสอนชดเชยในวันและเวลาเดียวกัน”

(12) “พี่มีกิจกรรมในมหาวิทยาลัย และให้น้องรอพี่กลับ แล้วก็มาสอนการบ้านให้น้อง”

1.1.5 การเขียนตัวสะกดการันต์ผิด

1) การเขียนตัวสะกดการันต์ผิดโดยไม่ใช้ตัวสะกดการันต์ในคำที่ควรใช้

คำในภาษาไทยจำนวนมากที่ยืมจากภาษาอื่น ๆ บางคำมีการใช้ตัวสะกดการันต์ในคำ จากข้อมูลพบว่า นักศึกษาจีนมักจะไม่ใช่ตัวสะกดการันต์ในคำที่มี เช่น คำว่า “อาจารย์” ในตัวอย่างที่ 13

ตัวอย่าง

(13) “...หนูไปช่วยอาจารย์หลังสอบเสร็จได้ไหมคะ”

1.2 ข้อบกพร่องในการใช้คำ

ข้อบกพร่องในการใช้คำพบว่านักศึกษาจีนมีข้อบกพร่องในด้านการเลือกใช้คำ 5 ประเภท ดังนี้ การใช้คำสรรพนามผิด การใช้คำกริยาผิด การใช้คำลักษณนามผิด การใช้คำลงท้ายผิด และการใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษแทนคำไทย

1.2.1 การใช้คำสรรพนามผิด

จากข้อมูลผู้พูดที่มีสถานภาพแตกต่างกัน สามสถานภาพ ได้แก่ ผู้พูดสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟัง (นักศึกษา-อาจารย์) ผู้พูดสถานภาพสูงกว่าผู้ฟัง (พี่-น้อง) และผู้พูดสถานภาพเท่ากับผู้ฟัง พบว่าปัญหาในเรื่องของการใช้คำสรรพนามให้ถูกต้องตามสถานภาพเป็นข้อบกพร่องที่พบบ่อยครั้งมากที่สุด

ตัวอย่าง

(14) “วันนั้นฉันอาจจะช่วยยกเอกสารไปส่งที่รถอาจารย์ไม่ได้แล้วเพราะในวันเดียวกันมีวิชาอื่นนัดสอบแล้ว ดิฉันกังวลส่งเอกสารไม่ทัน เพราะไม่รู้ว่าจะเลิกสอบกี่โมง อาจารย์หานักศึกษาอื่นไปช่วยเหลือรอฉันส่งไปซึ่งถ้าฉันส่งไม่ทันได้ไหมคะ”

(15) “ผมจะช่วยอาจารย์คนอื่นและในวันและผมจะตรวจสอบข้อมูลสำหรับคุณในเวลากลางคืน”

(16) น้องคะ ขอโทษค่ะ ดิฉัน จะไม่สามารถรักษาสัญญาได้ เพราะวันพรุ่งนี้หลังเลิกเรียนต้องอยู่ทำรายงานกลุ่มกับเพื่อน ที่มหาวิทยาลัยแต่ฉันจะช่วยคุณเมื่อฉันกลับมา

(17) น้องคะ ขอโทษค่ะ ดิฉัน จะไม่สามารถรักษาสัญญาได้ เพราะวันพรุ่งนี้หลังเลิกเรียนต้องอยู่ทำรายงานกลุ่มกับเพื่อน ที่มหาวิทยาลัยแต่ฉันจะช่วยคุณเมื่อฉันกลับมา

จากตัวอย่างที่ 15 และ 16 เป็นตัวอย่างในสถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟัง จะเห็นได้ว่าผู้พูดเลือกใช้คำสรรพนามแทนตัวเองใน 2 รูปแบบ คือ คำว่า “ฉัน” และ “ดิฉัน” ในสถานการณ์นี้คำที่ผู้พูดควรจะใช้กับผู้ฟังที่เป็นอาจารย์ในสังคมไทยคือคำว่า “หนู” สำหรับผู้พูดที่เป็นนักศึกษาหญิงจึงจะเหมาะสมกว่า ส่วนในตัวอย่างที่ 17 ผู้พูดซึ่งเป็นนักศึกษาชายเลือกใช้คำสรรพนามแทนตัวอาจารย์ว่า “คุณ” ในสถานการณ์นี้อาจจะทำให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ข้ามวัฒนธรรมได้ เพราะการเรียกอาจารย์ด้วยคำว่า “คุณ” ในสังคมไทยถือว่าไม่เคารพและไม่ให้เกียรติ และอาจจะก่อให้เกิดความไม่พอใจได้

ส่วนในตัวอย่างที่ 17 ผู้พูดอยู่ในสถานภาพที่สูงกว่าผู้ฟัง (พี่-น้อง) แต่จะเห็นว่าผู้พูดเลือกใช้คำสรรพนามแทนตัวเองว่า “ฉัน” หรือ “ดิฉัน” เช่นเดียวกัน ตามปกติแล้วในสังคมวัฒนธรรมไทยจะเรียกคำแทนตัวด้วยคำเรียกญาติสำหรับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายในครอบครัว ดังนั้นคำที่เหมาะสมในบริบทดังกล่าวผู้พูดจึงควรแทนตัวเองว่า “พี่” และเรียกผู้ฟังว่า “น้อง” หรือเรียกด้วยชื่อเล่นของน้อง การเรียกตัวเองตามข้อมูลที่นักศึกษาจีนใช้นั้นอาจกล่าวได้ว่าผู้พูดเลือกใช้ภาษาไม่เหมาะสมกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล แม้ว่าจะไม่เกิดปัญหาในการสื่อสาร แต่ก็ไม่เหมาะสมในสถานการณ์การใช้ภาษาในสังคมวัฒนธรรมไทย

จากข้อมูลตัวอย่างทั้งหมดที่ได้ยกมาแสดงให้เห็นว่าการใช้คำสรรพนามแทนตัวเป็นการแสดงระยะห่างด้านอำนาจในสังคมไทยอย่างหนึ่ง กล่าวคือ ภาษาไทยมีระดับภาษาที่บุคคลต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับเวลา สถานที่ สถานการณ์และบุคคล คำสรรพนามแทนตัวเป็นคำประเภทหนึ่งที่คนในสังคมไทยต้องเลือกใช้ให้เหมาะสม แต่ในภาษาจีนไม่มีระดับภาษาเช่นนี้ และส่วนมากใช้คำว่า wo (หว่อ) แทนตัวไม่ว่าสนทนากับบุคคลใด เมื่อชาวจีนเลือกใช้สรรพนามแทนตัวไม่เหมาะสมกับบุคคล

จึงเกิดความเข้าใจผิดในการสื่อสารขึ้น (กฤติกา ชูผล, 2564, หน้า 167)

1.2.2 การใช้คำกริยาผิด

จากข้อมูลพบว่านักศึกษาจีนมีการเลือกใช้คำกริยาที่ผิดความหมายในประโยค ซึ่งอาจจะทำให้เกิดความเข้าใจผิดในการสื่อสารได้ แม้ว่าในบางประโยคผู้ฟังที่เป็นคนไทยอาจจะยังพอสามารถคาดเดาได้ในฐานะเจ้าของภาษา ปัญหาในการเลือกใช้คำกริยาผิดนี้อาจเกิดจากสาเหตุที่ผู้พูดชาวจีนนั้นไม่มีความเชี่ยวชาญในการเลือกใช้คำ ไม่ทราบความหมายของคำ ทำให้เลือกใช้คำกริยาที่ไม่ถูกต้องได้ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

(18) “ขอโทษจริงอาจารย์ในวันและเวลาเดียวกันหนูมีวิชา นัดสอนชดเชยในวันนี้และเวลาชดกัน ขออาจารย์หาคนใหม่ช่วย”

(19) “หนูป่วยและเจ็บคอมมาก ขออาจารย์**ปรับปรุง**เวลา การพูดในเวลาเย็นหลังเลิกเรียนก่อนวันประกวดจริง 2 วัน วันสุดท้ายพูดน้อย”

จากตัวอย่างที่ 18 “เวลาชดกัน” ในภาษาไทยสามารถเลือกใช้คำว่า “เวลาตรงกัน” หรือ “เวลาชนกัน” ใช้ในกรณีที่เหตุการณ์ 2 เหตุการณ์เกิดขึ้นพร้อมกัน ตัวอย่างที่ 19 เกิดจากความเข้าใจความหมายของคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันของผู้พูดชาวจีนที่เลือกใช้คำว่า “ปรับปรุง” แทนคำว่า “เปลี่ยน”

ข้อบกพร่องในการเลือกใช้คำกริยาที่เหมาะสมนี้อาจจะเกิดจากการที่ผู้พูดชาวจีนยังมีความประสพการณ์ในการเลือกใช้คำศัพท์ภาษาไทยน้อย คลังคำที่ตนเองมีน้อย และไม่ทราบว่าเจ้าของภาษาจริง ๆ จะเลือกใช้คำว่าอะไร ในกรณีตัวอย่างที่นำมาเสนอนี้แม้ว่าผู้พูดเลือกใช้คำกริยาที่ไม่ถูกต้องนักในมุมมองของเจ้าของภาษา แต่ก็สามารถสื่อความและสื่อเจตนาได้ตรงกับที่ตนเองต้องการไม่เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง

1.2.3 การใช้คำลักษณนามผิด

จากตัวอย่างพบว่าในประโยคที่ต้องมีคำลักษณนามนักศึกษาจีนมักจะเขียนคำลักษณนามไว้หลังคำระบุจำนวน

ตัวอย่าง

(20) “อาจารย์ขอโทษค่ะ ฉันไม่ได้ทำตามสัญญา ฉันมีอาจารย์อีกหนึ่งสอนชดเชยในวันและเวลาเดียวกัน”

ในตัวอย่างที่ 20 ผู้พูดชาวจีนเลือกใช้ “อาจารย์อีกหนึ่ง” ซึ่งมาจากโครงสร้างการขยายคำนามแบบภาษาจีนที่แตกต่างจากภาษาไทย โดยในภาษาจีนนั้นคำขยายคำนามจะอยู่ในตำแหน่งหน้าคำนาม ส่วนคำขยายคำนามในภาษาไทยจะอยู่หลังคำนาม เช่น “น้ำหนึ่งแก้ว” “一杯水” ในภาษาไทยคำขยายคำนามจะวางหลังคำนาม แต่ในภาษาจีนคำขยายคำนามจะวางอยู่หน้าคำนาม ดังนั้น “หนึ่งแก้ว” ซึ่งขยายคำว่า “น้ำ” จึงต้องวางอยู่ด้านหน้า ส่วนการเรียงลำดับของลักษณะนามกับคำขยายคำนามในภาษาจีนจะมีโครงสร้าง ดังนี้

他是一个不爱看电影的人。

Tā shì yī gè bù ài kàn diàn yǐng de rén

เขาเป็นคนคนหนึ่งที่ไม่ชอบดูหนัง

จะพบว่า ลักษณะนามจะวางอยู่หน้าสุดของกลุ่มคำขยายเสมอ ดังนั้น ในตัวอย่างที่ 20 จึงเป็นการเรียงคำตามอิทธิพลของภาษาแม่ของผู้พูด ในกรณีนี้จึงเป็นการถ่ายโอนเชิงลบ (negative transfer)

1.2.4 การใช้คำลงท้าย

การใช้คำลงท้ายเป็นอนุภาคที่ช่วยแสดงความสุภาพ โดยเฉพาะเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่า จากข้อมูลพบว่าผู้พูดชาวจีนนั้นเลือกใช้คำลงท้ายไม่เหมาะสม มีทั้งการใช้คำลงท้ายที่ไม่เหมาะสมกับเจตนาของข้อความ และการใช้คำลงท้ายที่ไม่เหมาะสมกับสถานภาพของผู้ฟัง

ตัวอย่าง

(21) “อาจารย์คะ ขออภัยจริง ๆ หนูเพิ่งนึกได้ว่าอาจารย์วิชาอื่นนัดสอบในวันเดียวกัน หนูจะช่วยไม่ได้ แต่หนูสามารถหาเพื่อนอื่นไปช่วยอาจารย์ อาจารย์รู้สึกอย่างไรบ้างคะ”

(22) “อาจารย์คะ ขอโทษจริง ๆ ค่ะ วันนี้หนูมีวิชาอื่นการสอบค่ะ ฉันเพิ่งรู้ ขอโทษจริง ๆ”

(23) “ขอโทษค่ะ หนูไม่สบายและเจ็บคอมาก ไม่สามารถพูดได้ดี อาจารย์หาคนอื่นเป็นตัวแทนได้ไหมคะ”

ตัวอย่างที่ 21-23 ปรากฏใช้คำว่า “คะ” “ค่ะ” และ “นะคะ” เป็นคำลงท้ายที่แสดงเพศสภาพของผู้พูด ซึ่งผู้พูดชาวจีนเพศหญิงต้องการใช้เพื่อแสดงความสุภาพต่อ

ผู้ฟังซึ่งเป็นอาจารย์และมีสถานภาพที่เหนือกว่า เป็นการคำนึงถึงมารยาททางสังคม แต่การใช้คำว่า “คะ” “ค่ะ” และ “นะคะ” ก็มีวิธีการใช้ในวัจนกรรมที่แตกต่างกัน การใช้คำลงท้ายแสดงความสุภาพที่ไม่เหมาะสมกับประโยคนี้อาจจะมาจากความสับสนของผู้พูดชาวจีนเองทำให้ใช้คำผิด

การใช้คำลงท้ายแสดงความสุภาพจากข้อมูลยังมีลักษณะที่ผู้พูดใช้ไม่ถูกต้องตามระดับของสถานภาพผู้ฟังจะเห็นได้จากในสถานภาพผู้พูดสูงกว่าผู้ฟัง หรือสถานภาพของผู้พูดเท่ากับผู้ฟัง ผู้พูดชาวจีนเลือกใช้คำลงท้ายแสดงความสุภาพเป็นจำนวนมากทำให้ถ้อยคำของผู้พูดดูห่างเหินและไม่เป็นธรรมชาติ ส่งผลให้ผู้ฟังมองว่าผู้พูดชาวจีนนั้นต้องการมีระยะห่างโดยการใช้อุปสรรคภาษาที่ดูเป็นทางการ เช่น

ตัวอย่าง

(24) น้องที่น่ารักของพี่นะคะ พี่อยากขออภัยที่พี่ลืมว่าวันพรุ่งนี้หลังเลิกเรียนพี่มีรายงานกลุ่มกับเพื่อนที่มหาวิทยาลัยคะ ดังนั้น พี่จะสอนน้องไม่ได้เลย น้องรอพี่หน่อยได้ไหมคะ เมื่อรายงานของพี่เสร็จแล้วพี่ก็กลับบ้านสอนน้องได้ไหมคะ

(25) ขอโทษครับเพื่อน วันนี้เราได้ไปกินข้าวไม่ได้แล้ว เพราะว่าวันนี้พ่อกับแม่ต้องไปงานเลี้ยงของทีมงาน เราจะไปพรุ่งนี้ได้ไหมครับ

รศ.ดร. ศิริพันธ์วรสกุล และณัฐพร พานโพธิ์ทอง (2563, หน้า 22-23) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ผู้พูดชาวจีนนิยมใช้คำสุภาพในประโยคเนื่องมาจากในระยะแรกของการเรียนภาษาไทย บทสนทนามักเป็นสถานการณ์การสื่อสารที่ผู้ฟังเป็นอาจารย์หรือบุคคลที่ไม่คุ้นเคย ทำให้ผู้เรียนเคยชินกับการใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพเมื่อสื่อสารโดยใช้ภาษาไทย ด้วยเหตุนี้เมื่อสื่อสารกับเพื่อน ผู้เรียนยังคงเลือกใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพตามที่เคยได้รับการฝึกฝนมา

ตัวอย่าง

(26) ขอโทษจริง ๆ เลยอาจารย์ เพราะเย็นนี้มีการสอบพอดี ในระยะเวลาเดียวกัน ผมขอโทษต้องผิดสัญญากับอาจารย์และอาจารย์หาเพื่อนแทนผมไปรับเอกสารได้ไหมครับ

ส่วนการที่ผู้เรียนไม่ใช้คำลงท้ายในสถานการณ์ที่ปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์อาจเกิดจากการที่คำในภาษาจีนไม่มีคำลงท้ายเมื่อปฏิสัมพันธ์กับผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า

1.2.5 การใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษแทนคำไทย จากข้อมูลพบว่าผู้พูดชาวจีนเลือกใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อสื่อความหมายแทนบางคำในภาษาไทย เช่น ตัวอย่าง

(27) “ฉันขอโทษ ฉันไม่รู้ว่ามีจะรักษาในระหว่างเกมหรือไม่ แต่ตอนนี้ฉันไม่สามารถฝึกได้ หวังว่าครูสามารถเลือกเพื่อนร่วมชั้นคนใหม่ได้”

ในตัวอย่างนี้เป็นสถานการณ์ที่นักศึกษาชาวจีนพูดกับอาจารย์ในกรณีที่นักศึกษาเป็นตัวแทนในการเข้าประกวดสุนทรพจน์แต่ป่วยทำให้ไม่สามารถฝึกซ้อมตามที่ได้กระทำตามสัญญากับอาจารย์ได้ แต่พบว่ามีการใช้คำว่า “เกม” ซึ่งเป็นคำทับศัพท์แทนคำที่ควรใช้คือ “การประกวดแข่งขัน”

2. ขอบกรอบด้านการสื่อเจตนา

ขอบกรอบด้านการสื่อเจตนา หมายถึง ขอบกรอบในการใช้ภาษาที่ก่อให้เกิดความล้มเหลวในการสื่อเจตนา กล่าวคือทำให้ผู้ฟังเจ้าของภาษาไม่เข้าใจว่าผู้พูดมีเจตนาเช่นไร หรือทำให้ผู้ฟังเข้าใจเจตนาผู้พูดผิดไป

มโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ คือ “จุดมุ่งหมายวัจนกรรม” (illocutionary point) และ “พลังวัจนกรรม” (illocutionary force) กล่าวคือ เมื่อต้องกล่าวถ้อยคำผู้พูดมักจะมีจุดประสงค์หรือจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งอยู่ในใจ และคาดว่าผู้ฟังจะเข้าใจจุดประสงค์หรือจุดมุ่งหมายนั้น เช่น เมื่อผู้พูดกล่าวคำสั่งย่อมมีจุดประสงค์ให้ผู้ฟังกระทำการบางอย่าง หรือเมื่อผู้ฟังกล่าวคำสัญญาย่อมมีจุดประสงค์ว่าตนเองต้องกระทำตามคำสัญญานั้นให้ได้ นักวิจัยปฏิบัติศาสตร์เรียกเจตนาของผู้สื่อสารในภาพกว้างเช่นนี้ว่า “จุดมุ่งหมายวัจนกรรม”

นอกจากจุดมุ่งหมายวัจนกรรมแล้วในแต่ละถ้อยคำยังประกอบด้วยมิติการพิจารณาความหมายที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ “พลังวัจนกรรม” ถ้อยคำเช่น “คุณควรจะต้องเปลี่ยนงานใหม่” และ “คุณต้องเปลี่ยนงานใหม่” ล้วนมีจุดมุ่งหมายวัจนกรรมเดียวกัน คือ ผู้ที่กล่าวคำนี้ต้องการให้ “คุณ” เปลี่ยนงานใหม่” แต่ทั้งสองถ้อยคำแฝง “พลังวัจนกรรม” ที่ต่างกัน โดยในถ้อยคำแรก ผู้พูดอาจต้องการ “แนะนำ” ให้ผู้ฟังเปลี่ยนงานใหม่ ในขณะที่ถ้อยคำที่ 2 ผู้พูดต้องการ “บังคับ” ให้ผู้ฟังเปลี่ยนงานใหม่

เมื่อเปรียบเทียบกันแล้ว “จุดมุ่งหมายวัจนกรรม” คือ เจตนากว้าง ๆ ของถ้อยคำ ในขณะที่ “พลังวัจนกรรม” เปรียบเหมือนระดับความเข้มข้นของเจตนา เมื่อรวมกับจุดมุ่งหมายวัจนกรรมก็จะทำให้ผู้พูดเข้าใจผู้ฟังชัดเจนขึ้น

จุดมุ่งหมายวัจนกรรมที่มักพบได้บ่อยครั้ง 5 ประเภท และ “พลังวัจนกรรม” ที่จัดอยู่ภายใต้ วัจนกรรมเหล่านั้น (จินดารัตน์ ธรรมรงวูทย์, 2553, หน้า 29)

1. จุดมุ่งหมายวัจนกรรม “การกล่าวยืนยัน” (หมายถึง การที่ผู้พูดต้องการบอกเล่าข้อเท็จจริงบางประการ) อาจแฝงไว้ซึ่งพลังวัจนกรรม “พูด” “อธิบาย” “รายงาน”

2. จุดมุ่งหมายวัจนกรรม “การกล่าวชี้แนะ” (หมายถึง การที่ผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังทำอะไรบางอย่าง) อาจมีพลังวัจนกรรมแตกต่างกันไปหลายระดับตั้งแต่ “แนะนำ” “ยินทราบ” หรือ “ออกคำสั่ง”

3. จุดมุ่งหมายวัจนกรรม “การกล่าวผูกพัน” (หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวผูกมัดตนเองให้กระทำการบางอย่าง) อาจแฝงไว้ซึ่งวัจนกรรมแตกต่างกัน อาทิ “สัญญา” “พนัน” หรือ “ข่มขู่”

4. จุดมุ่งหมายวัจนกรรม “การกล่าวแสดงออก” (หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวแสดงความรู้สึกภายในใจของตนเอง (psychological state) หรือทัศนคติที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด) อาจประกอบไปด้วยถ้อยคำที่มีพลังวัจนกรรม “ชม” “แสดงความยินดี” “ประจบประแจง” รวมไปถึง “กล่าวลา” “ทักทาย” “ขอโทษ” “ขอบคุณ” เป็นต้น

5. จุดมุ่งหมายวัจนกรรม “การกล่าวประกาศ” (หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวถ้อยคำในบริบทเฉพาะซึ่งจะยังผลให้เกิดเหตุการณ์บางอย่างขึ้นตามคำกล่าวนั้น) อาจมีพลังวัจนกรรม เช่น “ประกาศสงคราม” “ประกาศแต่งตั้ง” “ประกาศไล่ออก”

ผู้วิจัยแบ่งขอบกรอบด้านการสื่อเจตนาผิดออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้ 1) การสื่อเจตนาผิดแบบไม่ข้ามกลุ่มวัจนกรรม 2) การสื่อเจตนาผิดแบบข้ามกลุ่มวัจนกรรม

2.1 การสื่อเจตนาแบบไม่ข้ามกลุ่มวัจนกรรม

การสื่อเจตนาผิดแบบไม่ข้ามกลุ่มวัจนกรรม หมายถึง การที่ผู้พูดซึ่งไม่ใช่เจ้าของภาษากล่าวถ้อยคำออกไปเพื่อสื่อจุดมุ่งหมายวัจนกรรมประเภทหนึ่ง และผู้ฟังเจ้าของภาษาสามารถรับรู้จุดมุ่งหมายวัจนกรรมนั้น แต่ไม่สามารถเข้าใจต่อไปว่าถ้อยคำของผู้พูดมีระดับพลังวัจนกรรมเข้มข้นเพียงใด

ตัวอย่าง

(28) ฉันต้องไปงานเลี้ยงกับพ่อแม่ เราสามารถทำ
รายงานกลุ่มให้เสร็จล่วงหน้าได้ไหม

จากตัวอย่างที่ 28 เป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่าง
เพื่อนกับเพื่อน และผู้พูดใช้การถามเพื่อแสดงเจตนา “การ
แนะนำ” โดยการเลือกเวลาที่จะทำกิจกรรมนั้นให้เร็วขึ้น
เพื่อแสดงความรับผิดชอบของตนเอง ซึ่ง “การถาม” อาจจะมี
พลังวัจนกรรมน้อยแต่ไม่ทำให้เจตนาของผู้พูดเปลี่ยนแปลงไป
และผู้ฟังสามารถเข้าใจเจตนาของผู้พูดที่ต้องการเสนอแนะ
วิธีการแก้ไขปัญหามาใช้การถามเพื่อต้องการความคิดเห็นร่วมกัน
ระหว่างเพื่อนและเพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน

(29) น้องที่น่ารักของพี่นะคะ พี่อยากขออภัยที่พี่ลืมว่า
วันพรุ่งนี้หลังเลิกเรียนพี่มีรายงานกลุ่มกับเพื่อนที่มหาวิทยาลัยคะ
ดังนั้นพี่จะสอนน้องไม่ได้เลย น้องรอพี่หน่อยได้ไหมคะ
เมื่อรายงานของพี่เสร็จแล้วพี่ก็กลับบ้านสอนน้องได้ไหมคะ”

จากตัวอย่างที่ 29 เป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่าง
พี่กับน้อง และผู้พูดต้องการ “กล่าวขอโทษ” ซึ่งเป็นวัจนกรรม
“การกล่าวแสดงออก” แต่เลือกใช้คำที่มีระดับภาษาที่เป็นทางการ
กว่าคือคำว่า “ขออภัย” ซึ่งอยู่ในกลุ่มวัจนกรรมเดียวกัน
จากข้อมูลพบว่าผู้พูดชาวจีนมีการใช้คำว่าขออภัยแทนคำว่า
ขอโทษจำนวนหนึ่ง ซึ่งเมื่ออยู่ในประโยคแล้วการสื่อเจตนา
ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไป

นอกจากการสื่อเจตนาแบบไม่ข้ามกลุ่มวัจนกรรม
แล้ว ในการใช้ภาษาของผู้พูดชาวจีนยังพบว่าบางถ้อยคำนั้น
ทำให้การตีความเจตนาของผู้ฟังไม่ตรงกับเจตนาที่ผู้พูด
ต้องการสื่อ ซึ่งจะได้อธิบายในหัวข้อต่อไป

2.2 การสื่อเจตนาผิดแบบข้ามกลุ่มวัจนกรรม

การสื่อเจตนาผิดแบบข้ามกลุ่มวัจนกรรม หมายถึง
การที่ผู้พูดซึ่งไม่ใช่เจ้าของภาษากล่าวถ้อยคำเพื่อสื่อจุดมุ่งหมาย
วัจนกรรมประเภทหนึ่ง แต่ถ้อยคำนั้นทำให้เจ้าของภาษาเข้าใจผิด
ไปว่าสื่อจุดมุ่งหมายวัจนกรรมอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งอาจก่อให้เกิด
ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมได้

จากข้อมูลของผู้พูดชาวจีน พบว่า มีการใช้คำว่า
“ต้อง” ซึ่งเป็นคำแสดงทัศนภาวะบอกความจำเป็นในลักษณะ
ของการบังคับซึ่งมักใช้ในกรณีที่ผู้พูดมีความสัมพันธ์เชิงอำนาจ
มากกว่าผู้ฟัง (Hodge & Kress, 1993, pp. 122-123) ดังนั้น

จึงมักจะใช้ในวัจนกรรมการสั่ง และสามารถใช้ร่วมกับคำปฏิเสธ
ว่าไม่ต้องได้

ตัวอย่าง

(30) “หนูต้องสอบ เพราะการสอบมีความสำคัญต่อหนู”

(31) “ผมป่วยและเจ็บคอมาก ผมต้องไปโรงพยาบาล”

จากตัวอย่างที่ 30-31 “หนูต้องสอบ” และ “ผม
ต้องไปโรงพยาบาล” การใช้คำว่า “ต้อง” ในประโยคอาจจะ
มาจากการถ่ายโอนทางภาษาศาสตร์วัจนปฏิบัติ กล่าวคือ
คำว่า “ต้อง” ในภาษาไทยตรงกับคำว่า “要” ในภาษาจีน
มีความหมายว่า “จำเป็นต้อง” หรือ “ต้องการ” ทำให้ผู้พูด
ชาวจีนเกิดความสับสนและใช้สลับความหมายกัน จึงถือเป็น
การถ่ายโอนทางลบ และอาจเกิดจากผู้พูดชาวจีนที่แปลคำว่า
“要” เป็น “ต้อง” หรืออาจเกิดจากความสับสนของผู้เรียน
ในการใช้คำว่า “ต้อง” และ “ต้องการ” ในภาษาไทย (รตารัตน์
ศรีพันธุ์วรสกุล และณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2563, หน้า 21)
การใช้ “ต้อง” ในประโยคนี้ในการปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์
จึงอาจจะก่อให้เกิดการคุกคามหน้าด้านลบต่อตัวผู้ฟังได้
เพราะผู้ฟังอาจไม่พอใจในคำตอบของผู้พูดและตีความเจตนา
ของผู้พูดว่าผู้พูดแสดงคำพูดที่ก้าวร้าวต่ออาจารย์ซึ่งมีสถานะภาพ
สูงกว่าได้

ตัวอย่าง

(32) “ผมมีอาจารย์อีกวิชาหนึ่งนัดสอนชดเชยในวันและ
เวลาเดียวกัน หวังว่าอาจารย์จะเลือกคนใหม่ที่รับผิดชอบ
ผมจะช่วยเหลือ ขอโทษอาจารย์”

จากตัวอย่างที่ 32 ผู้พูดกล่าวถ้อยคำ “หวังว่า
อาจารย์จะเลือกคนใหม่ที่รับผิดชอบ” ผู้พูดต้องการสื่อเจตนา
ในการ “แนะนำ” การแก้ไขปัญหามือตนเองไม่สามารถช่วยงาน
อาจารย์ได้ แต่ผู้พูดเลือกใช้ถ้อยคำที่เป็น “การสั่ง” และคาดหวัง
ว่าอาจารย์จะแก้ปัญหาโดยเลือกคนอื่นที่ “มีความรับผิดชอบ
กว่า” มาทำงานแทนตนเอง ซึ่งทำให้อาจารย์ไม่พอใจได้ เจตนา
ทั้ง 2 อย่างนี้จัดอยู่ในกลุ่มวัจนกรรม “การกล่าวชี้แนะ” ทราบ
แต่ระดับของพลังวัจนกรรมแตกต่างกัน เพราะการสั่งมี
พลังวัจนกรรมมากกว่าการแนะนำ เนื่องจากการสั่งเป็นการ
บังคับให้ผู้อื่นกระทำตามสิ่งที่ตนเองต้องการ แต่ในบริบทนี้
การสื่อสารในสถานการณ์จริงไม่สามารถทำได้เพราะใน
สังคมไทยจะไม่ออกคำสั่งกับผู้ที่อาวุโสมากกว่า ในกรณีนี้อาจ
ทำให้อาจารย์ไม่พอใจอย่างรุนแรงได้

3. ข้อบกพร่องทางการตีความ

ข้อบกพร่องในการตีความเจตนาหรือข้อบกพร่องที่เกิดจากผู้ฟังที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาตีความเจตนาของผู้พูดชาวไทยผิด จากข้อมูลที่สถานภาพของผู้พูดที่ต่างกัน สามสถานภาพ และมีสถานการณ์ 15 สถานการณ์ พบว่า นักศึกษาจีนบางส่วนมีการตีความสถานการณ์ในการบอกเลิกสัญญาผิดไปจากที่สถานการณ์ต้องการสื่อ ข้อบกพร่องด้านการตีความเจตนาเกี่ยวข้องกับเรื่องของเจตนาเป็นหลัก ไม่เกี่ยวข้องกับความผิดพลาดด้านกฎเกณฑ์การใช้ภาษา

ผู้วิจัยแบ่งข้อบกพร่องด้านการตีความเจตนาออกเป็น 2 กลุ่มย่อยตามลักษณะการตีความผิด คือ 1) การตีความเจตนาผิดแบบไม่ข้ามจุดมุ่งหมายวัจนกรรม และ 2) การตีความเจตนาผิดแบบข้ามจุดมุ่งหมายวัจนกรรม

3.1 การตีความแบบผิดแบบข้ามจุดมุ่งหมายวัจนกรรม

การตีความเจตนาผิดแบบข้ามกลุ่มมุ่งหมายวัจนกรรม หมายถึง การที่ผู้พูดซึ่งไม่ใช่เจ้าของภาษาตีความจุดมุ่งหมายวัจนกรรมในถ้อยคำของเจ้าของภาษาผิดจากที่เจ้าของภาษา คือ ชาวไทยกล่าวถ้อยคำเพื่อจุดมุ่งหมายในวัจนกรรมประเภทหนึ่ง แต่ผู้ไม่ใช่เจ้าของภาษากลับเข้าใจผิดไปว่าถ้อยคำนั้นสื่อจุดมุ่งหมายวัจนกรรมอีกประเภทหนึ่ง

จากข้อมูลพบว่าผู้พูดชาวจีนตีความเจตนาผิดในสถานการณ์ที่กำหนดให้ว่า “อาจารย์ของท่านคัดเลือกให้ท่านเป็นตัวแทนของคณะเพื่อไปประกวดพูดสุนทรพจน์ระดับภูมิภาค อาจารย์จึงนัดหมายให้ท่านซ้อมการพูดในเวลาเย็นหลังเลิกเรียน ก่อนวันประกวดจริง 3 วัน แต่ท่านป่วยและเจ็บคอมาก” ในสถานการณ์ดังกล่าวนี้ผู้พูดชาวจีนต้องแสดงวัจนกรรมเพื่อเป็นการบอกเลิกสัญญากับอาจารย์ เพื่อซ้อมพูด แต่ผู้พูดชาวจีนตีความเจตนาผิดว่าข้อความดังกล่าวนี้ต้องการให้ตนเองยืนยันว่าตนเองจะไปประกวดได้หรือไม่ ผู้พูดชาวจีนจึงเลือกตอบในสถานการณ์นี้ว่า

ตัวอย่าง

(33) “เปลี่ยนไปประกวดสุนทรพจน์ระดับภูมิภาค”

ถ้อยคำนี้เป็นวัจนกรรม “การบอก” จัดอยู่ในกลุ่มวัจนกรรม “การกล่าวยืนยัน” ว่าตนเองสามารถไปประกวดแข่งขันได้ สาเหตุที่ผู้พูดชาวจีนเข้าใจผิดอาจเป็นเพราะข้อความที่ระบุสถานการณ์นั้นอาจจะมาจากการตีความข้อความที่เป็น

ข้อกำหนดในสถานการณ์ว่าต้องการให้ตนเองยืนยันว่าจะไปแข่งขันได้หรือไม่ จึงไม่ได้กล่าวยกเลิกสัญญาที่ได้นัดหมายไว้กับอาจารย์

สรุปผลการวิจัย นักศึกษาจีนสามารถเลือกใช้กลวิธีในการบอกเลิกสัญญาพื้นฐานได้ แต่ยังคงมีข้อบกพร่องในการปรับระดับความสุภาพให้เข้ากับสถานภาพของคู่สนทนาตามบรรทัดฐานของสังคมไทยได้อย่างสมบูรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้เหตุผลที่สั้นและตรงเกินไปในบางบริบทที่ต้องการความนุ่มนวล ซึ่งชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatic Transfer) จากภาษาแม่

อภิปรายผล

1. การใช้ “การให้เหตุผล” เป็นกลวิธีหลัก การที่ผู้เรียนชาวจีนนิยมใช้การให้เหตุผลเป็นกลวิธีหลักในการบอกเลิกสัญญานั้น สอดคล้องกับหลักความร่วมมือของ Grice (Grice's Maxims) (Grice, 1975) ที่ผู้พูดควรให้ข้อมูลที่จำเป็นแก่ผู้ฟัง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยจำนวนมากที่พบว่า การให้เหตุผลเป็นกลวิธีสากลในการลดความรุนแรงของวัจนกรรมที่คุกคามหน้า อย่างไรก็ตาม ข้อบกพร่องที่พบ คือ คุณภาพของเหตุผลที่ผู้เรียนให้มามีจะสั้น กระชับ และตรงไปตรงมาเกินไป ซึ่งในวัฒนธรรมไทยที่เน้นการรักษาหน้าใจ การให้เหตุผลเพียงอย่างเดียวโดยขาดกลวิธีเสริมอื่น ๆ อาจถูกตีความว่าเป็นการสื่อสารที่แข็งกระด้างและไม่สุภาพได้ โดยเฉพาะเมื่อสนทนากับผู้มีสถานภาพสูงกว่า

2. อิทธิพลของสถานภาพทางสังคมและข้อบกพร่องทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ ผลการวิจัยยืนยันชัดเจนว่าผู้เรียนชาวจีนตระหนักถึงความสำคัญของสถานภาพทางสังคมและพยายามปรับเปลี่ยนกลวิธีให้สุภาพมากขึ้นเมื่อสนทนากับผู้ที่อาวุโสกว่า ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความสุภาพ (Politeness Theory) อย่างไรก็ตาม การปรับเปลี่ยนดังกล่าวยังไม่สมบูรณ์แบบและแสดงให้เห็นถึง การถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์เชิงลบ (Negative Pragmatic Transfer) จากวัฒนธรรมจีนที่อาจยอมรับการสื่อสารที่ตรงไปตรงมาได้มากกว่าในบางสถานการณ์ ส่งผลให้การใช้กลวิธีบางอย่าง เช่น การบอกเลิกโดยตรง หรือการให้เหตุผลแบบสั้น ๆ กับผู้มีสถานภาพสูงกว่าในภาษาไทย กลายเป็นข้อบกพร่องทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ ซึ่งอาจสร้างความขุ่นเคืองใจให้คู่สนทนาชาวไทยได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้เรียนชาวจีน

1. ควรฝึกฝนการใช้กลวิธีเสริมต่าง ๆ ให้มากขึ้น เช่น การแสดงความขอบคุณ การชื่นชม หรือการเสนอทางเลือก เพื่อให้การสื่อสารนุ่มนวลและเป็นการรักษาน้ำใจคู่สนทนามากขึ้น

2. ควรเรียนรู้และสังเกตตัวอย่างการใช้ภาษาในบริบทจริงของคนไทย เพื่อให้เข้าใจระดับความสุภาพที่เหมาะสมกับบุคคลที่มีสถานภาพแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้สอนและผู้พัฒนาหลักสูตร

1. ควรสอดแทรกเนื้อหาด้านวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์และวัฒนธรรมการสื่อสารของไทยเข้าไปในหลักสูตรอย่างชัดเจน โดยเน้นการสอนแบบยกตัวอย่างสถานการณ์จำลอง (Role-play) ที่มีตัวแปรด้านสถานภาพทางสังคมเข้ามาเกี่ยวข้อง

2. ควรชี้ให้ผู้เรียนเห็นถึงความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมการสื่อสารของไทยและจีน เพื่อสร้างความตระหนักรู้และลดการถ่ายโอนทางวัฒนธรรมเชิงลบ

3. ควรเน้นการสอนแบบ Explicit Instruction ควรเพิ่มการสอนที่ชี้ให้เห็นกฎเกณฑ์การสะกดคำและหลักการใช้อย่างชัดเจน แทนการปล่อยให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการซึมซับเพียงอย่างเดียว ควรมีการฝึกฝนซ้ำ ๆ (Drilling) โดยเฉพาะคำที่มีเสียงใกล้เคียงกันแต่สะกดต่างกัน หรือคำที่มักใช้เสียงวรรณยุกต์ผิดบ่อย

4. ควรออกแบบกิจกรรมที่เน้นการแก้ไขข้อผิดพลาด (Error Correction Activities) จัดกิจกรรมที่มุ่งเป้าไปที่การแก้ไขข้อผิดพลาดด้านการสะกดคำและวรรณยุกต์โดยเฉพาะ เช่น เกมจับผิดคำ, แบบฝึกหัดเติมวรรณยุกต์, การใช้บัตรคำ (Flashcards) ที่มีเสียงวรรณยุกต์ต่างกัน เพื่อฝึกการแยกแยะเสียงและการจำรูปร่างวรรณยุกต์

5. ควรใช้เทคโนโลยีช่วยสอน นำแอปพลิเคชันหรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ช่วยฝึกการสะกดคำและการออกเสียงวรรณยุกต์มาใช้เป็นเครื่องมือเสริมในชั้นเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนนอกเวลาและได้รับการประเมินผลได้ทันที

6. ควรจัดลำดับเนื้อหาโดยอิงจากข้อผิดพลาดที่พบบ่อย ควรออกแบบบทเรียนโดยนำคำศัพท์หรือโครงสร้างที่ผู้เรียนมักสะกดหรือใช้วรรณยุกต์ผิดมาไว้ในช่วงต้น ๆ ของการเรียนรู้ พร้อมทั้งสร้างแบบฝึกหัดที่เน้นย้ำเรื่องดังกล่าวเป็นพิเศษ

7. ควรพัฒนาสื่อการสอนที่เน้นภาพและเสียง สร้างสื่อที่ช่วยให้เห็นความแตกต่างของเสียงวรรณยุกต์อย่างเป็นรูปธรรม เช่น กราฟแสดงระดับเสียง (Pitch Contour) หรือวิดีโอสาธิตการออกเสียง เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและจดจำได้ง่ายขึ้น

ผลการวิจัยนี้สนับสนุนแนวคิดการสอนภาษาที่เรียกว่า “Focus on Form” ซึ่งเสนอว่า แม้ในชั้นเรียนที่เน้นการสื่อสารเป็นหลัก (Communicative Approach) การให้ความสำคัญกับการสอนไวยากรณ์และรูปแบบภาษาที่ถูกต้องอย่างชัดเจนเป็นครั้งคราว ยังคงเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะเมื่อผู้เรียนเกิดข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ (Fossilized Errors) อย่างการสะกดคำและวรรณยุกต์ การค้นพบนี้ชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้ภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศไม่ได้เกิดจากการซึมซับเพียงอย่างเดียว แต่ต้องการการชี้แนะด้านโครงสร้างภาษาที่ถูกต้องควบคู่กันไป เพื่อให้เกิดความแม่นยำ (Accuracy) ในการใช้ภาษา

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยในอนาคต

1. ควรศึกษาโดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่หลากหลายขึ้น เช่น การสัมภาษณ์ หรือการสังเกตการณ์ในสถานการณ์จริง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับความคิดและเจตนาของผู้เรียน

2. ควรทำการวิจัยเปรียบเทียบกับกลุ่มเจ้าของภาษา (Native Speakers) เพื่อให้เห็นภาพข้อบกพร่องและความแตกต่างได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

3. ควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่มีความซับซ้อน เช่น การตำหนิ การร้องเรียน หรือการแสดงความเห็นแย้ง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2566). รายงานสถิติจำนวนนักศึกษาต่างชาติในสถาบันอุดมศึกษาไทย ประจำปีการศึกษา 2565. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- กฤติกา ชูผล. (2564). ข้อบกพร่องเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของชาวจีนที่พูดภาษาไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 12(1), 157–170.
- จาง เว่ย. (2565). การวิเคราะห์ข้อผิดพลาดทางไวยากรณ์ในการเขียนภาษาไทยของผู้เรียนชาวจีนระดับต้น. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม*, 41(2), 55–78.
- จินดารัตน์ ธรรมรุ่งฤทธิ์. (2553). ข้อบกพร่องเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม : กรณีศึกษาการใช้ภาษาไทยของผู้พูดชาวอเมริกันและชาวจีน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เพชรภรณ์ เอ็มอักษร. (2550). กลวิธีการบอกเลิกสัญญาในภาษาไทย : กรณีศึกษาผู้ฟังที่มีสถานภาพต่างกัน. วิทยานิพนธ์ อศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รดารัตน์ ศรีพันธุ์วรสกุล และณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2563). การศึกษาวัจนกรรมการแสดงความคิดเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา: กรณีศึกษานักศึกษาชาวจีนจากมณฑลยูนนานและกวางสี. *วารสารวชนะ*, 8(1), 1–26.
- สมศรี จิตเป็นสุข. (2564). การเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวนีย์ ดำรงโรจน์สกุล และสุภา พูนผล. (2561). ปัญหาการออกเสียงและการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยให้นักศึกษาจีน. *วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ*, 27(2), 31–40.
- Beebe, L. M., Takahashi, T., & Uliss-Weltz, R. (1990). Pragmatic transfer in ESL refusals. In R. C. Scarcella, E. S. Andersen, & S. D. Krashen (Eds.), *Developing communicative competence in a second language* (pp. 55–73). Newbury House.
- Brown, P., & Levinson, S. C. (1987). *Politeness: Some universals in language usage*. New York: Cambridge University Press.
- Canale, M., & Swain, M. (1980). Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing. *Applied Linguistics*, 1(1), 1–47.
- Grice, H. P. (1975). Logic and conversation. In P. Cole & J. L. Morgan (Eds.), *Syntax and semantics, Vol. 3: Speech acts* (pp. 41–58). New York: Academic Press.
- Hodge, R. & Kress, G. (1993). *Language as ideology* (2nd ed.). London: Routledge.
- Hurford, J. R. and Heasley, B. (1983). *Semantics a coursebook*. New York: Cambridge University Press.
- Yule, G. (1996). *Pragmatics*. Oxford: Oxford University Press.